

"כולנו זקוקים לחסד..." לברור מושג החסד במגילת רות

כולנו זקוקים לחסד

נורית גלרון
מילים: נתן זך
לחן: אילן וירצברג

כולנו זקוקים לחסד,
כולנו זקוקים למגע.
לרכוש חום לא בכסף,
לרכוש מתוך מגע.
לתת בלי לרצות לקחת
ולא מתוך הרגל.

כמו שמש שזורחת,
כמו צל אשר נופל.
בואי ואראה לך מקום
שבו עוד אפשר לנשום.

כולנו רוצים לתת
רק מעטים יודעים איך.
צריך ללמוד כעת
שהאפשר לא מחייך,
שמה שניתן אי פעם
לא ילקח לעולם.

שיש לכל זה טעם,
גם כשהטעם תם...
בואי ואראה לך מקום
שבו עוד מאיר אור יום.

כולנו רוצים לאהוב,
כולנו רוצים לשמוח.
כדי שיהיה לנו טוב,
שיהיה לנו כח.

כמו שמש שזורחת..

לפי המסורת היהודית נקשר חג השבועות עם מגילת רות, שיש המכנים אותה גם "מגילת החסד". רבים מהחכמים רואים במידת החסד את הערך המרכזי עליו נשענת היהדות.

1. מהו חסד על פי השיר?

2. "כולנו רוצים לתת, רק מעט יודעים איך" – האם אתם מסכימים עם אמירה זו? איך אפשר ללמוד לתת?

ממלכת קציא, היא ממלכה דמיונית הבנויה על חסד.

1. במה עוד שונה ממלכה זו מעולמנו?
2. האם יש לדעתכם עניים בממלכה זו?
3. מה יכולה החברה במדינת ישראל ללמוד מאנשי קציא?

צדקה וגמילות חסדים שקולין כנגד כל מצות שבתורה, אלא שהצדקה בחיים, גמילות חסדים בחיים ובמתים. צדקה בעניים, גמילות חסדים בעניים ובעשירים, צדקה בממונו, גמילות חסדים בממונו ובגופו.

תוספתא, מסכת פאה, פרק ד, הלכה

"התבל - מולדתי, כל בני האנוש - אחי, גמילות חסדים – אמונתי"

תומס פיין

"הגומל חסד לאדם...כאילו גמל [חסד] לעצמו"

סיירוס

"בשביל חסד – העולם מתקיים" **רש"י**

"התורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים" **סוטה יד א**

משמעות הביטוי חסד היא הפרזה בעניין כל – שהוא. מקובל להשתמש במילה חסד בהקשר להענקת טובה מרובה יותר מכפי שצריך או מגיע. ידוע שהמושג הענקת טובה גדולה כולל שתי משמעויות: האחת, להיטיב עם מי שאינך חייב לו שום דבר על פי החוק, והשנייה להיטיב עם הראוי לכך יותר ממה שמגיע לו לפי הדין.

עפ"י הרמב"ם, מורה נבוכים.

בראשית רבה פרשה לג א

אלכסנדר מוקדון הלך למלכות קציא שמעבר להרי החושך. יצאו ונתנו לו לחם של זהב בקערת זהב. אמר להם: לממונכם אני צריך?

אמר להם: לא נצרכתי לדעת אלא כיצד אתם דנים (שופטים).

בשעה שישב עמם, בא אדם אחד כשהוא קובל (מתלונן) על חברו. אמר: איש זה מכר לי חורבה אחת ומצאתי בה אוצר. חורבה קניתי, אוצר לא קניתי.

זה שמכר אמר: שדה וכל מה שבה מכרתי. אמר [=הדיין]: לאחד מכם: יש לך בן זכר?

אמר לו: כן.

אמר לאחר: יש לך בת?

אמר לו: כן.

אמר [=הדיין]: לך השא (חתן) את זאת לזה ויהא הממון לשניהם.

ראהו [=את אלכסנדר כשהוא] יושב תמה.

אמר לו: מה, לא דנתי (שפטתי) היטב?

אמר לו: כן.

אמר לו: אילו היה אצלכם, איך הייתם דנים?

אמר לו: הורגים את זה ואת זה, והמלכות נוטלת ממון שניהם.

אמר לו: יש אצלכם גשם יורד?

אמר לו: כן.

- יש אצלכם שמש זורח?

אמר לו: כן.

- יש אצלכם בהמה דקה?

אמר לו: כן.

אמר לו: תיפח רוחו של אותו אדם. לא בזכותכם מטרות [=גשמים] יורדים עליכם, ולא בזכותכם השמש זורח עליכם, אלא בזכות הבהמה הדקה.

אילו מן המצבים הבאים עונים על ההגדרה של הרמב"ם לחסד:

א. האב שילם לביה"ס עבור לימודי בנו.

ב. יוסי נסע מבית שמש עד אילת, כדי לנחם חבר שאחיו נפטר.

ג. רמי נתן לגנן העובד בגינתו בונס על חריצותו היתרה.

ד. המורה פונה בנימוס אל כל תלמידיה.

ה. רפי ודליה אמצו חייל בודד, כדי שיהיה לו בית חם בצאתו לחופשה.

על רות המואביה ורוח של חסד בין העמים / ז. ליפוביץ: מגילת רות, תשל"ט
...בליבה של רות המואביה קיננה הרוח הגדולה שהביאה לעולם כוח משיחי. גדולתו של משיח הלא בזה שיביא שינוי ביחסי בני אדם וביחסי עמים, ויסיר את המחיצות ביניהם...רות האישה הצעירה נתנה דוגמה לשבירת המחיצות: היא הלכה לארץ נכרייה אחרי אישה זקנה וגלמודה לתמוך את גורלה באנחה חרישית – זהו חסד!
...כי עתידו של עולם בנוי על קירבת אדם ועל יחסי חסד ביניהם, ואין בכוחו של שום יסוד אחר לתקן ולרומם את האנושות שתצא מתוך מיצריה – זולת ה חסד...!

עפ"י ז. ליפוביץ, המעשה הפרטי, הבודד של רות ותמיכתה בנעמי, "הביאה לעולם את הכוח המשיחי", כלומר יצרה את הפוטנציאל ל"תיקון עולם".
מה דעתך? כיצד מעשה פרטי של חסד יכול לגרום ל"תיקון עולם"?
כיצד מדרש דרבי עקיבא תומך בדעתו של זליקוביץ?

מדרש אותיות דרבי עקיבא:
אלמלא גמילות חסדים, אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת

ובקצרך את-קציר ארצכם לא תכלה פאת שדה לקצר ולקט קצירך לא תלקט. וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה אלהיכם.
ויקרא יט 9 - 10

כי תקצר קצירך בשדה ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה למען ברכך יהוה אלהיך בכל מעשה ידיך. כי תחבט זיתך לא תפאר אחריו לגר ליתום ולא למנה יהיה. כי תבצר כרמך לא תעולל אחריו לגר ליתום ולא למנה יהיה. וזכרת כי-עבד היית בארץ מצרים על-כן אנכי מצוך לעשות את-הדבר הזה.
דברים כד 19 - 22

עפ"י מה שלמדת בדף זה, האם המצוות הנ"ל יכולות להחשב "חסד"? מדוע?
כיצד אפשר "לתרגם" את המצוות הללו לשפה של חברה מודרנית שאינה מבוססת על חקלאות?

איש אחד שיצא לחופשה התהלך לו להנאתו בחוף ים בודד. כל החוף היה מלא בכוכבי ים קטנים, שנשטפו מן הים החוצה בשעת הגאות. עכשיו בשפל, כאשר הים נסוג, נשארו כל כוכבי הים על החול החם. עד שעת הגאות הבאה קרוב לוודאי שרובם כבר יתייבשו וימותו. לפתע ראה ילד קטן המרים כוכב ים אחד אחרי השני ומחזיר אותם לים.
איש העסקים, שחשב ללמד את הילד שיעור קטן בהלכות החיים, קרא לו ואמר: בוא רגע ילדון, צפיתי בך ובמה שאתה עושה, יש לך לב טוב ובטח שיש לך כונה טובה, אבל האם שמת לב אילו חופים ארוכים יש כאן? האם אתה מתאר לעצמך כמה אלפי כוכבים גוססים ברגע זה על החול לאורך קילומטרים רבים מכאן? מה בדיוק אתה חושב. שתציל את כולם? האם אתה חושב שמה שאתה עושה כאן כרגע משנה בכלל משהו למישהו?
חשב הילד לרגע, הרים כוכב ים אחד נוסף, העיפו למים ואמר: כן זה משנה לכוכב הים האחד הזה.

האם מעשהו של הילד הוא מעשה חסד? מדוע?
במה דומה מעשהו של הילד ובמה הוא שונה מן המעשה שעשתה רות עם נעמי?
הסבר לאיש העסקים את מעשהו של הילד.

יש הטוענים שאם מידת החסד הייתה קיימת בעולם, לא היה שום צורך בבתי סוהר. האם אתה מסכים עם טענה זו, לאור מה שלמדת? נמק את תשובתך.